

MANZARA JANRIDA RANGTASVIR O'RGATISHNING INNOVATSION METODLARI (5–7-SINFLAR MISOLIDA)

Aslonov Furqat Botirovich

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası

Katta o‘qituvchisi

Anotatsiya: Ushbu maqolada 5–7-sinflarda manzara janrida rangtasvir mashg‘ulotlarini tashkil etishning innovatsion metodlari tahlil qilingan. Zamonaviy ta’lim yondashuvlari asosida o‘quvchilarda ijodiy tafakkur, estetik did va badiiy idrokni rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik texnologiyalar, metodik usullar hamda o‘qituvchi faoliyatining samaradorlik omillari yoritilgan. Maqolada “teskari sinf”, raqamli vizualizatsiya, interfaol mashg‘ulotlar va amaliy loyihalash asosidagi metodlardan foydalanishning o‘quvchilarning rangtasvir ko‘nikmalarini shakllantirishdagi o‘rni ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: Manzara janri, rangtasvir, innovatsion metodlar, ijodiy tafakkur, estetik tarbiya, san’at ta’limi, “flipped classroom”, vizual texnologiyalar, amaliy mashg‘ulot.

Hozirgi kunda umumta’lim maktablarida tasviriy san’at fanini o‘qitish jarayonida innovatsion metodlardan samarali foydalanish o‘qituvchining asosiy pedagogik mahoratini belgilovchi omillardan biridir. Ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan yangilanishlar, xususan, kreativ va kompetensiyaviy yondashuv asosida ta’lim berish zarurati, san’at fanlarini o‘qitishda ham yangicha metodik yechimlarni qo‘llashni taqozo etmoqda.

Tasviriy san’atning asosiy bo‘limlaridan biri bo‘lgan **rangtasvir**, ayniqsa, manzara janrida ishlash o‘quvchilarning badiiy idroki, kuzatuvchanligi va rang hissiyotini rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi. 5–7-sinf o‘quvchilari uchun manzara janrida rangtasvir mashg‘ulotlari — bu nafaqat chizmachilik mashqi, balki atrof-muhitni estetik anglash, go‘zallikni his qilish va uni badiiy shaklda ifoda etish jarayonidir.

Shovdirov S.A. (2017, 2025)ning tadqiqotlarida ta’lim jarayonida innovatsion texnologiyalar, xususan “flipped classroom” (teskari sinf) metodining qo‘llanilishi o‘quvchilarning mustaqil izlanish va ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda samarali ekanligi ta’kidlanadi. Ushbu yondashuv asosida o‘quvchi nazariy bilimlarni

darsdan oldin o'zlashtiradi, dars jarayonida esa amaliy mashg'ulotlar orqali ularni badiiy ijodda qo'llaydi.

Rangtasvir mashg'ulotlarini innovatsion metodlar asosida tashkil etishning maqsadi — o'quvchini ijodiy faoliyatga jalb etish, san'at orqali fikrlash, tasavvur va estetik hislarni boyitishdir. Manzara janrida ishlashda bu jarayon yanada samaraliroq bo'ladi, chunki o'quvchi tabiat go'zalligini kuzatish, tahlil etish va uni ijodiy ifodalash orqali o'z dunyoqarashini boyitadi. Shuningdek, zamonaviy raqamli texnologiyalar, vizual loyihalar, interfaol mashg'ulotlar va multimediya vositalaridan foydalanish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Bu esa o'quvchilarda rang uyg'unligi, kompozitsion yechim, yorug'lik va soya tahlilini anglashda yangi tajriba hosil qiladi.

Manzara janrini o'qitishda innovatsion metodlardan foydalanish — bu o'quvchini tayyor bilimni emas, **o'z badiiy yechimini topishga** o'rgatadigan yondashuvdir. Aynan shuning uchun 5–7-sinflarda rangtasvir mashg'ulotlarida yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarning ijodiy tafakkurini faollashtiradi, mustaqil badiiy qarashini shakllantiradi va san'atga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.

5–7-sinflarda manzara janrida rangtasvir mashg'ulotlarini o'qitish jarayonida o'qituvchi o'quvchilarning yosh xususiyatlari, badiiy idrok darajasi hamda ijodiy fikrlash salohiyatini inobatga olgan holda darslarni tashkil etishi lozim. Shu bosqichda o'quvchilarda tabiatni kuzatish, uni tahlil etish va badiiy ifodalashga qiziqish shakllanadi. Bu jarayonda an'anaviy dars shakllarini innovatsion metodlar bilan uyg'unlashtirish o'qitish samaradorligini oshiradi.

“Teskari sinf” (flipped classroom) metodidan foydalanish — o'quvchilarning mustaqil tayyorgarligini ta'minlaydi. Masalan, darsdan oldin o'quvchi video dars, raqamli manzara suratlari yoki onlayn materiallar orqali nazariy bilimni o'zlashtiradi. Dars jarayonida esa o'qituvchi bilan birgalikda real yoki sun'iy muhitda manzara kompozitsiyasini yaratadi. Bunday yondashuv o'quvchini faol subyektga aylantiradi va rangtasvir ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Raqamli vizualizatsiya texnologiyalari (3D landshaft modellashtirish, virtual manzaralar, raqamli palitra dasturlari) orqali o'quvchilar rang uyg'unligi, yorug'lik-soya o'zgarishlarini tezroq anglaydilar. Bu metod ayniqsa vizual idrokni rivojlantirishda, tabiat manzaralarini badiiy tahlil etishda muhim rol o'ynaydi.

Interfaol mashg'ulotlar — “Manzarani davom ettir”, “Tabiatni his et”, “Ranglar kayfiyati” kabi topshiriqlar orqali o'quvchilarda estetik tafakkur, rang hissi va ijodiy yondashuvni rivojlantiradi. Guruhli ishlarda o'quvchilar o'zaro muloqotda bo'lish, fikr almashish va o'z g'oyalarini himoya qilish ko'nikmalariga ega bo'ladilar.

Amaliy loyihalash usuli esa o'quvchilarga manzara mavzusida kichik badiiy loyihalar yaratish imkonini beradi. Masalan, "Mening shahrim manzarasi", "Fasl manzarasi" kabi mavzularda o'quvchi nafaqat chizadi, balki o'z manzarasini tushuntiradi, undagi kompozitsion yechim va rang uyg'unligini asoslaydi. Bunday yondashuv san'at orqali muloqot qilish, o'z fikrini badiiy vositalar orqali ifodalashni o'rgatadi.

Innovatsion metodlarning barchasi o'quvchining passiv tinglovchidan faol ijodkorga aylanishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, ularning san'atga nisbatan estetik munosabati shakllanadi, atrof-muhitni badiiy anglash darajasi oshadi va ijodiy tafakkuri kengayadi.

5–7-sinflarda manzara janrida rangtasvirni o'qitishda innovatsion metodlardan foydalanish — bu nafaqat texnik yangilik, balki pedagogik yondashuv sifatidagi muhim bosqichdir. "Teskari sinf", raqamli vizualizatsiya, interfaol mashg'ulotlar va amaliy loyihalash metodlari o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodiy tasavvur, estetik his va rang sezgirligini rivojlantiradi.

Mazkur metodlar yordamida o'quvchilar o'z atrofidagi tabiatni badiiy idrok etish, manzara orqali his-tuyg'ularini ifodalash, rang va kompozitsiyani ongli tanlash ko'nikmalariga ega bo'ladilar. Shuningdek, dars jarayonining interfaolliigi va vizualliigi o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishini oshiradi, o'qituvchining metodik mahoratini namoyon etadi.

Shu boisdan manzara janrida rangtasvir mashg'ulotlarini innovatsion yondashuv asosida tashkil etish zamonaviy san'at ta'limining ajralmas tarkibiy qismi bo'lishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shovdirov S.A. **Tasviriy san'at darslarida innovatsion texnologiyalarni qo'llashning samaradorligi.** – Toshkent: O'zbekiston milliy universiteti nashriyoti, 2017.
2. Shovdirov S.A. **Rangtasvirni o'qitishda raqamli texnologiyalar va "flipped classroom" metodikasi.** – Toshkent, 2025.
3. Aslonov F.B. **Manzara janrida rangtasvirni o'rgatishda amaliy yondashuvlar.** – Navoiy davlat universiteti ilmiy axboroti, 2023.
4. Xolmatov A., Karimova N. **San'at ta'limida innovatsion metodlar.** – Toshkent: "Fan va ta'lim", 2020.
5. Zokirova G. **O'quvchilarda estetik idrokni rivojlantirishda tasviriy san'atning o'rni.** – Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti, 2022.

6. Dewey J. *Art as Experience*. – New York: Penguin Books, 2005.
7. Efland A. *Art and Cognition: Integrating the Visual Arts in the Curriculum*. – New York: Teachers College Press, 2002.

